

Irina BIȘIR (BEZVOLEVA)

Dialog cu Irina BIȘIR (BEZVOLEVA) născută în anul 1950, locuitoarea satului Stoianovca, raionul Cantemir, membră activă a formațiunii etnofolclorice locale „Plamăce”.

AMINTIRI ȚESUTE ÎN CULORI

MM: Stimată doamnă Irina Bișir, presupun că, în copilăria petrecută în anii '50-'60 ai secolului trecut, ați fost implicată în diverse activități casnice. Ați participat și la activități legate de confecționarea textilelor?

IB: De când eram o copilă urmăream cu atenție tot ce făceau mama și bunica, dar în special – cum vopseau lâna. Pregăteam mosorele cu lână de diferite culori.

MM: Cum reușeau mama și bunica dumneavoastră, femei probabil cu puține studii, să calculeze cantitatea de lână necesară și să stabilească proporțiile culorilor pentru vopsit?

IB: Înainte de toate, femeile alegeau ornamentul după care urma să fie țesut covorul. Desenele erau trecute pe așa-numitele „cărări” („dorjki”), care reprezentau, de fapt, broderii pe stofă albă. Se calculau pătrățelele, se măsurau proporțiile și se estima cantitatea de culori necesară pentru ornamentul ales.

MM: Înseamnă că «filozofia» vopsirii lânii era una simplă: se stabilea mai întâi covorul care urma să fie țesut, iar apoi femeile se apucau de vopsit?

IB: Da, altfel nu avea sens.

MM: În copilăria dumneavoastră, se foloseau mai ales coloranți naturali sau existau și variante cumpărate?

IB: Coloranții erau deja cumpărați. Știu că se mergea la fabrica din satul Romanovca, raionul Basarabeasca. Uneori erau procurați de la țigani (romi), dar nu erau de foarte bună calitate.

MM: Dar de unde luați lâna pentru toate aceste lucrări?

IB: Aveam propriile oi, care la sfârșitul primăverii erau tunse. Lâna era adusă acasă, iar mama, împreună cu noi, fetele, o curăța, o spăla, o scărmana. Maica mea era o meșterită bună la tors lâna; firele ieșeau foarte subțiri și uniforme.

MM: Cam câtă lână, în kilograme, se pregătea pentru un covor?

IB: Femeile nu calculau în kilograme. Măsurau firele de lână cu motovilca și le numărau în „glavi”¹. Știau aproximativ câte „glavi” de fiecare culoare trebuiau pregătite pentru covorul ales. Covorul nu era niciodată cântărit.

MM: Care a fost, pentru dumneavoastră, partea cea mai plăcută a acestui proces?

IB: Îmi era cel mai interesant să urmăresc cum femeile pregăteau urzeala, așezau războiul și își alegeau pe cine să invite la țesut, deoarece era un proces complicat și se implicau 3–4 femei.

MM: Din ce fire se pregătea, de obicei, urzeala?

IB: Când eram copilă se foloseau mosorele nr. 10 din comerț, dar ațele erau totuși răsucite în două fire, ca baza să fie mai rezistentă.

MM: Se țeseau și alte obiecte pe bază din fire de lână?

IB: Da, maica mea urzea baze pentru saltele și iorgane folosind fire de lână. Când pregăteau urzeala, măsurau lungimea în „coturi” („lahte”) și știau pentru fiecare unitate de câte măsuri aveau nevoie.

MM: Această unitate de măsură era una locală?

IB: Da.

MM: Ați menționat că în familia dumneavoastră țeseau bunica și mama. Mai era și altcineva?

IB: Știau bine acest meșteșug și surorile mele mai mari, născute în 1947 și 1949. A doua soră m-a ajutat la țesutul iorganelor; se pricepea foarte bine. Ea confecționa și cuverturi pentru paturi.

MM: Țesutul iorganelor diferă de cel al covoarelor?

IB: Da, este mai îngust și tehnic mai complex: pe când pentru covor se instalează 2 pieptene și 2 pedalii, atunci pentru țesătura de iorgan – 4 pieptene și 4 picioare, trebuie să fii foarte atent, să mergi strict după schemă, altfel, dacă încurci ițele se strică ornamentul, trebuie să revii înapoi, să repari greșeala.

MM: Văd că aveți și câteva prosoape foarte frumoase. Au fost țesute tot în gospodăria dumneavoastră?

IB: Primul, pe care îl vedeți, a fost țesut cu ajutorul meu, dar și brodat de mine. În iarna anului 1964, maica mea a pus războiul pentru prosoape, iar eu am rugat-o să mă lase să o ajut. Pe urmă, am cerut să-mi taie o bucată de stofă cât pentru un prosop și am brodat pe ambele margini trandafiri; am împodobit și cu dantele frumoase, croșetate de sora mea mai mare.

MM: Dar ce puteți spune despre al doilea prosop?

IB: Al doilea prosop este cadoul bunicii mele, Irina (anul nașterii 1899 – n.n.). Mi l-a oferit când eram deja măritată, ca să-l am ca amintire. A fost confecționat în întregime de ea: țesut, brodat și croșetat, cu dantelă la margini. Îl păstrez de mai bine de 50 de ani.

MM: Am impresia că acest al treilea prosop este țesut din fire de mătase.

IB: Acest prosop mi-a rămas de la mama-soacră. Ea creștea acasă viermi de mătase, știa cum să obțină firele și să le toarcă, pregătind astfel fire potrivite pentru țesut. Este un prosop deosebit; ornamentele sunt, de asemenea, țesute (trandafirii). Însă, în iarna anului 1968, când se lucra la aceste prosoape, mama-soacră a murit, iar prosopul a fost finalizat de fiica sa, Nastea. Soacra mea a pregătit astfel de prosoape pentru toți copiii săi, iar acesta urma să rămână în familia copilului care avea să locuiască în casa părintească – și aceia am fost noi cu soțul meu.

MM: Stimată doamnă Irina Bișir, vă mulțumesc pentru explicațiile dumneavoastră captivante și pentru că ați împărtășit secretele covoarelor de odinioară.

Notă:

*Interviu tradus din limba bulgară, realizat de dr. Marina MIRON în cadrul subprogramului de cercetare 010402 „Cultură și politică în contextul schimbărilor regimurilor politice: de la Basarabia românească la Republica Moldova”, Universitatea de Stat din Moldova (2023–2026).

¹ glava: cca 60 de fire de 3 metri erau legate între ele, folosite ca unitate de măsură când se vopsea lâna pentru covoare.